

Az igaznak emlékezete áldott.*

Irta: Ürmösi Károly.

„Az igaznak emlékezete áldott“ — ez ígékben rejlik most a fájdalomnak forrása; ezekben tündöklük a vigasztalásnak fénye is. Oh! világítsd meg lelkünket ígédnek fénysugaraival, Istenünk! Ámen.

„Elvégeztetett“. Ime, ismét elvégeztetett egy élet. S mi itt állunk, Atyánk! a koporsónál, ahol mindennek vége; a koporsónál, amelyben „semmi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincsen“. S nemsokára ott fogunk állani annál a tátongó üregnél, amely ismét megnyílt és ismét bezáródik s aztán bezáródva

„ . . . mindent elfed,
Bút, örömet, fényt, szerelmet“.

Bevégződött egy élet. Kialudt a szövétnek, az életnek, a törekvő, a lüktető eleven életnek lobogó fáklyája végső lobbot vetett; s mintha annak kialvása reánk is sötétséget borítana: tétován, gyötrő, tépelődő kérdések hullámverései között hanykódik elménk, hullámai között kérdéseknek, amelyekre mindig — most is — oly nehéz és bizonytalan a felelet. Eddig tart hát minden? Itt a cél és a véghatár? Ezer reményre, száználküli vágyra és óhajra ez a felelet? Sok küzdésnek és nemes törekvésnek ez a jutalma?! . . . Nem, nem óh Atyánk! bár kialszik az életnek szövéténeke, szemünk láttára, annyiszor . . . de, mint millió őrszem az éj sötétjében, világít nekünk a Te ígédnek fénye: „Légy hív mind

* Szentgyeydi és cegei özv. gróf Wass Albertné, szentistváni Kilyén Mária úrnő temetésén, — Kolozsvárt, 1912. január 21-én tartott könyörgés.

halálig, neked adom az életnek koronáját“, mert „az igazak fényleni fognak, mint nap, az ő Atyjoknak országában“, mert — „az igaznak emlékezete áldott“.

Áldott az igaznak emlékezete — ezt hirdeti nekünk a bölcsesség az életnek könyvében. De ezt érezi szívünk is minden koporsónál, ahol egy híven, szépen és nemesen megfutott életpályát látunk bevégezve. Mintha hallanók mindig amaz „égbeli hangokat“, a „léleknek szózatát, mely ezt mondja vala; írd meg: boldogok lesznek ezután a halottak, akik az Urban hálnak meg, mert megnyugosznak az ő fáradságuktól és az ő cselekedeteiknek jutalma követi őket“.

Áldott az igaznak emlékezete — ezt érezzük, óh Atyánk, most is. Nem csupán a bölcsesség tanít erre. Felgyúl a szeretet emlékezetének fénye és vezérel a hű génusz messze tájakra, letünt időkbe és bevilágít előttünk egy élet pályát — be a kezdettől a végig — egy pályát, amely híven és szépen, igazán és nemesen volt megfutva.

Látjuk a nőt, a kire oly igen ráillettek a példabeszédes könyv írójának szavai: „gyors és serény asszonyt ki találhat? mert ennek ára felülmúlja a karbunkulusokat, bizik abban az ő férjének lelke“, mert „a bölcs asszony építi az ő házát“. Látjuk a nőt, az álmok tavaszkorában, az ifjúság rózsás idején; látjuk, amint élettársúl választja őt az, aki fölismerte benne a gyors és serény asszonyt, a karbunkulusoknál is értékesebbet; s aztán amint élettársa oldalán, végig kitaró hűségben megáll, megharcolva a kötelesség nemes harcát, megszerezve a szorgalmas munka nemes levelét is. Látjuk a nőt, az édes anyát, amint — a világ hiúságainak keresése helyett, — az édes otthonhoz ragaszkodva igyekezett híven betölteni azt, a földön legszentebb helyet, amelynek betöltését Te rendelted, óh Uram, a nőnek, az anyának mindenek fölött való hivatásul, hogy itt keresse és találja boldogítva boldogságát, hogy éljen, munkáljon övéiért, akik „mint olajfának ágai asztala körül“, hogy megvalósítsa életével a költő intelmét:

„Ne nézz, ne nézz vágyaid távolába,
Egész világ nem a mi birtokunk,
Amennyit a szív felfoghat magába
Sajátunknak csak annyit mondhatunk“.

És ezeket látva és ezekre emlékezve, úgy érezzük Atyánk! hogy ő, mint házának őrangyala, övéinek jó szelleme, nemcsak azt a legszebb érdemkoszorút szerezte meg e földön, amely mint dicsfény övezi az önfeláldozó hitvestárs és édesanya homlokát: de leghívebben megfelelt hivatásának, mint honleány és keresztény is, „dicsőítvén Tégedet és elvégezvén a munkát, melyet reá bízál“.

Óh édes Atyánk, Istenünk! szívünk érzi, szívünk sugja nekünk e koporsónál: „az igaznak emlékezete áldott“. Mintha hallanók amaz égbeli hangot, a léleknek szózatát: „Boldogok a halottak, akik az Urban halnak meg, mert megnyugosznak fáradalmaiktól s az ők cselekedeteiknek jutalma követi őket“.

És megnyugszunk. Nem panaszunk ellened, óh, változhatatlan hatalom. Sőt inkább hálát mondunk, hogy e keresztény tár-sunknak adtál időt és alkalmakat, éveket éveihöz, napokat napjai-hoz és megáldva őt hosszú élettel, megáldottad őt mindvégig kitar-tással s a szépnek, jónak és nemesnek szeretetével, hogy hivatása szűkebb körén túl — mint hű honleány és keresztény — is mun-kálhasson a köznek javára és előmenetelére.

Megnyugszunk, Atyánk, nem panaszunk Ellened. Csak azért esedezünk, hogy a keresztényi megnyugvás érzetét — Gileádnak balzsamát — áraszsd ki azokra is, akik a megboldogulthoz életé-ben, a földön legszentebb kapoccsal voltak fűzve s akik a szere-tetben együtt töltött feledhetetlen kedves idők emlékeire gondolva most oly fájó érzéssel állják körül koporsóját a jó édes anyának, nagyanyának és rokonnak s szólanak a Siralmaik szavaival: „Ime az Úr egyik bánatunkra mást adott, elesett a mi fejünknek koronája“.

Oh, hadd érezzék ők a hitnek édes biztatását: „Azoknak, akik Istent szeretik, mindenek egyaránt javukra vannak“.

Oh hadd érezzék ők, hogy az a kapocs, amely minket itt e

földön, szívünk szereteteivel összekötve, oly erősnek és romolhatatlannak látszik, — s amelyet mégis a halál csontkeze, mint silány pókhálót szakít el egy szempillantás alatt, — hogy az a kapocs csakugyan romolhatatlan, mert „a szeretet erős, mint a halál, kemény, mint a koporsó“.

Mi hisszük, jó Istenünk, hogy Te, aki „mindeneket javunkra igazgatsz“, most is legbölcsebb atyai céljaid szerint cselekedtél. Mi hisszük, hogy az elköltözöttnek fáradalmi után megadva a nyugalmat, megadod neki — hűsége, szeretete, jósága jutalmául — a hervadhatatlan érdemkoszorút: „az életnek koronáját“ ott, ahol „kiki megnyeri jutalmát annak, amit e földön cselekedett“.

Esedezünk: legyen nekünk a mi hitünk szerint. Ámen.

* * *

Visszavárlak . . . ez volt a te gondolatod, talán csak bizonytalan, tétovázó reménynek gondolata, amidőn őt, akinek oly hosszú időn keresztül állottál oldalán, nem láttad többé magad mellett.*

Várlak . . . ez volt az ő utolsó gondolata és aztán eltávozott . . . el a hosszú útra, hogy soha többé vissza ne térjen.

Igen, ő vár, már régen vár téged.

Menj hát békében!

Akik itt maradnak, fájlatják távozásodat és szívük szerint szólnak: „Emlékezetben leszel, mert üres leszen a te helyed“.

Menj hát békében.

Mi a fájdalom könyei között kísérünk. De a viszontlátás reményével is.

Béke lengjen útadon, — sírod fölött és e hajlékban is. A hit, remény és szeretet békéje. Ámen.

* * *

Hát ime, eljutottál a helyre, ahol Téged egy szív vár, amely amíg dobogott, érted dobogott.

* Célzás a néhainak férjére, aki néhány hónappal előbb halt meg, de akinek halála előtte mindvégig titokban tartatott.

Te boldog vagy, mert talán nem remélt találkozásra érkezel.
Te boldog vagy, mert elvégezted a munkát, amely reád volt bízva
és megtalálod azt, akiért munkálni egyik fő célja volt életednek.

Legyen hát a munka után csendes pihenésed, édes álmod!

És édes lesz az, mert a hű szeretet emlékezete fog örködni
sírod fölött addig, amíg mind viszontláthatjátok egymást.

Oh édes Atyánk, Istenünk! Engedd, hogy legyen nekünk
hitünk szerint. Ámen.

Kriza János önéletrajza. ¹

Én Kriza János születtem 1811 jún. 24-én Miklósvárszékből Nagy-Ajtán, hol édes atyám unitárius lelkész volt, mindössze 47 évig szolgálván az onegy ekklézsiában. Édes anyám Bencze Borbara, tősgyökeres székely; az atyám Tordamegyében Toroczkó, e regényes, sziklák közé zárt helység, szülöttje volt, hová én is 9 éves koromban vittem tanulni az ottani jó hírben álló úgynevezett particulában, hol a syntactica classissal végeztem be a tanulást, öt évet töltvén e patriarchalis egyszerű erkölcsökkel díszes, egész Erdélyben öltözet s lakásbeli szokásaikra nézve is megkülönböztetett kisded városban, melynek lakószai nagy részt vasbányászatból, egy része vassal való kereskedésből, s egy kisebb része földművelésből él. Syntaxista koromban már kezdtem a verseléshez, s maig vannak fenn némely költeményeim azon időből. 1825-ben a székely-kereszturi gymnasiumba vitt anyám a poetica és rhetorica classisokba egy akkor nagy hírben állott igazgatótanár Koronka József kezei alá; 4 évig voltam e szigorú tanár oktatása alatt, a ki főleg a latin classi(cu)sokat, ezek közt Horatiust és Ovidiust tanította előszeretettel; belé is jöttem a latin distichonok készítésébe, így saphicusok sat. írásába is úgy, hogy néhány óra alatt sokszor az egész classisomnak megírtam az exercitiumaikat; egy-párszor magyar versek készítésére is adott themát jó rectorunk, vagy caputokat hagyott ki Ovidiusból szabad magyar fordításra, átdolgozásra. Azonban a magyar versekre nem kaptam oly szép Lektákat (excellenter, praeclare, opipare sat.) mint a latin versekre; sőt komolyan intett, hogy új, még szokatlan szokat használni óva-

¹ Megjelent a Vadrózsák második kiadása II. kötetében (369–377. o.) Eredetije a M. Tud. Akadémia könyvtára kéziratári osztályában. Minthogy ez életrajz most jelent meg először nyomtatásban, helyén valónak tartottuk bemutatni a K. Magvető olvasóinak is, akiknél a legnagyobb érdeklődésre számíthat egykori püspökünk önéletírása.